

Yabancı Dil Olarak Türkçede Kelime Öğretimi Üzerine Bir Durum Tespiti: Suriyeli Ortaokul Öğrencilerine Türkçe Öğreten Öğretmenler Örneği

Zeynep AYDOĞDU*

Yusuf AYDOĞDU**

Adem ASMAZ***

Öz. İnsanlar, iletişim kurmaya zorunlu sosyal varlıklardır. Dil iletişimin anahtarıdır. İletişimi sağlıklı bireyler dili iyi kullananlardır. Dile hakim olmak o dilin yapısını özümsemekten geçer. İyi bir iletişim için, kullandığımız dili oluşturan kelimeler o dilin yapı taşıdır. Kelime, ister ana dilinde olsun ister ikinci dilde, kişinin o dilde sahip olduğu varlığı göstermektedir. İnsan ancak bildiği kelimeler çerçevesinde düşünüp konuşabilir. Bu nedenle hem ana dili hem de ikinci dil öğretiminde kelime, üzerinde titizlikle durulması gereken bir husustur. Yaklaşık sekiz yıldır ülkemizde yaşamakta olan Suriyeli mültecilerin %29,5'i 5-17 yaş arası çocuklardan oluşmaktadır. Öğrenim yaşına gelen Suriyeli çocuklar MEB tarafından Türk eğitim sistemine dâhil edilmektedir. Bu çalışma, İstanbul Avrupa yakası, Bahçelievler ilçesinde ortaokul düzeyinde eğitim alan Suriyeli öğrencilerin derslerine giren 23 Türkçe öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Geliştirilen anket ile 13 başlıkta öğretmenlerin kelime öğretirken kullandıkları yöntemler tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın neticesinde öğretmenlerin büyük bölümünün; kelime öğretimi için ayrı bir zaman ayırmadığı, bir önceki derste öğrenilen kelimeleri derste tekrar etmedikleri, bulmacalardan yararlanmadığı ve güdüleyici ödüllere başvurmadığı görülürken diğer maddelerde öğretmenlerin büyük bölümünün kelime öğretimine yönelik metin seçtiği, ders esnasında bilinmeyen kelimeleri anında açıkladığı, ders sonunda o gün öğrenilen kelimelerin tekrar edildiği, kelime öğretimini tematik olarak yaptığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kelime öğretimi, Suriyeli öğrenci, öğretmen, Türkçe

A Quantitative Study on the Vocabulary Teaching of Teachers Teaching Turkish to Syrian Secondary School Students

Abstract. People are compulsory social entities to communicate. Language is the key to communication. Communication healthy individuals are those who use the language well. To dominate the language is to absorb the structure of that language. For a good communication, the words that make up the language we use are the building blocks of that language. The word indicates the presence of the person in that language whether is in the mother tongue or in the second language. One can think and talk only within the framework of the words that he knows. For this reason, both in the mother tongue and in the teaching of the second language, the word must be carefully considered. 29.5% of the Syrian refugees living in our country for nearly eight years consist of children aged 5-17. The Syrian children who are at the age of education are included in the Turkish education system by MEB. This study was carried out with 23 Turkish teachers who were enrolled in the courses of Syrian students who were educated at the secondary school level in Bahçelievler, İstanbul. With the developed questionnaire in 13 topics, the methods used by teachers in teaching vocabulary were tried to be determined. As a result of the study It was determined that the majority of teachers; did not take a separate time while teaching the vocabulary, did not repeat the lesson the words learned in the previous lesson, did not use the puzzles and did not use incentive awards but in other articles, the majority of the teachers selected the text for teaching the words, they explained the unknown words instantly; during the lesson, at the end of the lesson the words learned that day were repeated, and the word teaching was made thematically.

Keywords: Vocabulary teaching, Syrian student, teacher, Turkish

* Sakarya Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, zynpznz.zz@gmail.com

** Sakarya Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans Öğrencisi, y.aydogdu24@gmail.com

*** Sakarya Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans Öğrencisi, ademasmaz46@gmail.com

1. GİRİŞ

İnsanlar arası iletişimi sağlayan dil, TDK'ye (2019) göre kişilerin duyduklarını ve düşündüklerini bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşmadır. Bir diğer tanımda ise; yaşamın bir parçası olan dilden fiziksel, ruhsal, zihinsel, toplumsal vb. öğelerle birleşimleri olan işaretlerin bütünü olarak bahsedilir (Eker, 2011:3). Bireyler dil vasıtası ile düşüncelerini, duygularını, isteklerini ve beklentilerini karşı tarafa aktarabilmektedir. Bu sebeple sağlıklı bir iletişim için dilin doğru kullanılmasına ihtiyaç vardır. Ana dilini doğru ve etkili kullanmak için çoğu ülkede ana dili dersleri verilmektedir. Böylece hakim olunan ana dili doğru iletişim için etkili kullanmak kolaylaşacaktır. Fakat herhangi bir sebeple ikinci dil öğrenmek isteyen kişiler için yeni dilde kendilerini ifade edebilmek ana dilinden daha zor bir süreç olmaktadır. Bu kapsamda dil öğretiminin en önemli amaçlarından biri de yabancı dil öğrenenlerin kelime dağarcığını geliştirerek hedef dili doğru ve etkili kullanabilmelerini sağlamaktır (Boylu, Çal, 2018). Bu noktada ise devreye yabancı dilde kelime öğretimi girmektedir.

1.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kelime Öğretiminin Önemi

Yabancı dil öğretiminde önemli hususlardan biri kelime öğretimidir. Büyükkiz ve Hasırcı'ya (2013) göre, dilin örgüsünü oluşturmada söz dağarcığının önemli ögesi, kelimedir. Karatay'a (2004) göre de, okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerinin bireye kazandırılmasında kelime bilgisi temel unsurdur. Göçen ve Okur (2018) ise yabancı bir dili öğrenen bireylerin kendilerini ifade edebilmeleri, doğru yerde doğru kelimeleri kullanarak oluşturdukları cümleler ile toplumla iletişim kurmalarında kelimelerin payı önemlidir. Bu bağlamda bireyler bildikleri kelimeler kadar konuşurlar. Yeterli kelime bilgisine sahip olan birey, iletişim kurduğu diğer bireye karşı kendini daha kolay ve daha doğru ifade edebilecektir. Öte yandan yeterli kelime bilgisine sahip olmayan dil öğrencisi anlatmak istediği duygu ve düşüncelerini ifade etmekte zorlanacaktır. Yabancı dil öğrenen bireylerin kelime öğretimi konusunda sınıf içinde yapabilecekleri birçok etkinlik vardır. Öğretilmek istenen kelimeye ait gerçek unsurun gösterilmesi, jest ve mimikler yoluyla anlatım, cümleden kelimenin anlamının çıkarılması, kelimeyi sezdirecek başka yakın anlamlı veya zıt anlamlı kelimelerin örnek olarak gösterilmesi, flaş kartlar, videolar, oyunlar vb gibi etkinlikler bunlardan bazılarıdır (Benhür, 2002; Demirel, 2004).

1.2. Mülteci Öğrencilerin Dil Ediniminde Kelime Bilgisinin Önemi

Dünya düzeninin bir gerçeği olan göç hareketlerinin olumsuz sonuçlarından en fazla etkilenen grup mülteci çocuklar olmaktadır. Etkilendikleri birçok alan olmakla beraber en önemlisi eğitim hayatlarının darbe almasıdır. Çeşitli sebeplerle ülkemizde bulunan Suriyeli öğrencilerin, sosyal hayata uyum sağlayabilmesi ve eğitimlerine devam edebilmeleri için gerekli çaba gösterilmektedir. 2011 yılında başlayan göç hareketinin geçici olduğu düşünülerek uzun zamanlı eğitsel alan planlamaları yapılmamışsa da burada geçirdikleri zamanın beklenenden uzun olmasıyla; ülkeye daha kolay uyum yaşamaları ve sosyal birleşmeyi sağlayabilmeleri hususu eğitimlerini daha önemli hale getirmiştir (Emin,2016). Kişinin en temel hakkı olan eğitimden mahrum kalmaması gerekmektedir ve şartlar ne olursa olsun mülteci çocuklara verilmesi gereken en önemli destek eğitimlerinin düzenli devamının sağlanmasıdır.

Mülteci öğrencilerin sosyal hayata uyum sağlayabilmelerinin sağlıklı iletişim kurabilmelerinden geçeceği düşünülmektedir. İletişimi sağlıklı kılan en temel unsur o dili etkili bir biçimde kullanabilmekle mümkün olur. Dili etkili kullanmaktaki en önemli faktör kişinin sahip olduğu sözcük

bilgisidir. Bir dili öğrenmek ve rahatça kullanmak isteyen bir birey o dile ait çokça sözcüğün anlamını bilmeli ve işlevsel olarak kullanabilmelidir, bireysel söz varlığını oluşturmalıdır. Öğrenmek istediği dilde bireyin ifade edileni anlayabilmesi ve kendini rahat ve doğru bir biçimde anlatabilmesi için kullandığı söz varlığına bireysel söz varlığı denmektedir ve bu bireysel söz varlığının öğrencilerde iyi bir oranda oluşturulması Türkçe derslerinin kazanımsal amaçlarındandır (Gündoğdu,2012).Bu bağlamda öğretmenler Suriyeli öğrencilere Türkçeyi öğretirken sözcük dağarcıklarını geliştirmek üzere çokça çalışma yapmalıdırlar. Kişi sözcük bilgisinin genişliği oranında dili kullanabilecektir. Anadili dışında ikinci bir dil öğrenmeye çalışan bu öğrencilere Türkçe öğretmenlerinin sözcük çalışmalarında yeterince zaman ayırması gerekecektir. Bu çalışmalarda bolca tekrarlara yer verilmesi, teknolojiden yararlanarak eğitimin dikkat çekici hale getirilmesi öğrenimi kolaylaştıracaktır diye düşünülmektedir. Ders işleniş sürecinde eğitim ortamının çeşitli aktivitelerle desteklenmesi öğrencileri heveslendirecek ve motive edecektir. Öğrencilere anlamını bilmedikleri kelimelerle ilgili anında dönüt sağlanması kalıcılığı artıracaktır.

Bu bağlamda Türkçe derslerinin kazanımları doğrultusunda bu hususlara dikkat edilerek verilen Türkçe öğretimiyle Suriyeli öğrencilere kelime öğretiminin sağlanmasının dili öğrenmelerini kolaylaştıracağını ve etkili kullanmalarını sağlayacağı düşünülmektedir.

1.3. Dil Öğretimini ve Öğrenimini Etkileyen Faktörler

Boylu ve Işık'a (2017) göre zor bir süreç olan dil öğretimi ve öğrenimini etkileyen belli başlı faktörler vardır. Bu faktörlerden bazıları; öğrencilerin kişisel ve bilişsel özellikleri, öğretmen, çevre, dilin zorluk-kolaylık derecesi, dile karşı tutum, dilin öğrenilme yeri vb. Söz konusu faktörlere bakıldığında dil öğrenmek için o dile karşı tutumun öğrenimi etkilediği görülmektedir. Şöyle ki hedef dili isteyerek öğrenmeye başlayan biri ile zorunda kalarak öğrenmeye başlayan bir kişi için süreç aynı şekilde işlemeyecektir. Bu duruma örnek olarak 2011'de gelişen savaş neticesinde Suriye'den Türkiye'ye başlayan göçler nedeniyle Türkiye'de yaşamak zorunda olup Türkçe öğrenmeye ihtiyaç duyan Suriyeli göçmenler gösterilebilir. 2011'den bu zamana kadar Türkiye'ye göç eden Suriyeli mülteci sayısı 3.651.635olarak tespit edilmiştir. Bu nüfusun %45.7'sini kadınlar, %54.3'ünü erkekler oluşturmaktadır. Eğitim çağındaki 5 ila 17 yaş nüfusu ise %29.5'tir (UNHCR, 2019).Bu çağdaki Suriyeli çocukların 2017-2018 eğitim yılında Türkiye'de geçici eğitim merkezlerine kayıt olma oranı 238.276 iken devlet okullarına kayıt olma oranı 360.574'tür. Türkiye'de 5 ila 17 yaş arasında eğitim gören Suriyeli göçmen çocukların sayısı 598.850 olarak tespit edilmiştir (Coşkun, Emin, 2018). Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet okullarında eğitim gören Suriyeli öğrenciler Türk öğrencilerle beraber eğitimlerine devam etmektedir. Bütün bu hususlar göz önüne alındığında yarım milyon Suriyeli öğrencinin eğitimlerine devam edebilmeleri için Türkçeyi bilmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda bahsi geçen faktörlere bağlı olarak Türkçeyi zorunlu olarak öğrenme algısına kapılan bir öğrenciye Türkçeyi sevdirmek ve öğretmek de öğretmene düşmektedir. Bir Türk öğrenciye kıyasla daha az kelime bilgisine sahip olan Suriyeli öğrencilerin dili kavramaları, öğretmen ve arkadaşlarıyla iyi iletişim kurabilmeleri için daha özenli davranılması gerekmektedir.

1.4 Amaç

Özelde yabancı dil öğretiminde genelde dil öğretiminde kelime öğretmek için ders içinde öğretmenler tarafından uygulanabilecek birçok yöntem bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı; İstanbul Yenibosna'da ortaokul seviyesinde Türkçe dersleri bulunan Suriyeli öğrencilere öğretmenleri tarafından kelime öğretiminde hangi yöntemlerin tercih edildiği hangi yöntemlerin tercih edilmediğini tespit etmektir.

1.5 Problem

Çalışmanın problem durumu aşağıdaki 12 maddelik soru çerçevesinde belirlenmiştir. Bu sorular öğretmenlerin sınıflarında kelime öğretimi için terci ettikleri ya da etmedikleri yöntemleri belirlemeye yarayacaktır.

1. Ders içinde kelime öğretimi için ayrı zaman ayrılıyor mu?
2. Her dersin başında bir önceki derste öğretilen kelimeler tekrar ediliyor mu?
3. Türkçe öğretirken kelime öğretmeye yönelik metin seçiliyor mu?
4. Metin içinde geçen bilinmeyen kelimeleri anında açıklıyor mu?
5. Ders içinde öğretilen kelimeler ders sonunda tekrar ediliyor mu?
6. Öğretilen kelimelerle ilgili ödev veriliyor mu?
7. Derslerde kelimeler tematik olarak öğretiliyor mu?
8. Kelime öğretilirken çeşitli oyunlara başvuruluyor mu?
9. Kelime öğretilirken bulmacadan yararlanılıyor mu?
10. Kelime öğretilirken şarkılardan yararlanılıyor mu?
11. Sınıf içinde kelime öğretimini güdüleyici ödülleri koyuluyor mu?
12. Kelime öğretiminde teknolojiye yararlanılıyor mu?

2. YÖNTEM

2.1 Çalışma Grubu

Çalışma grubunu; İstanbul Avrupa yakası, Bahçelievler ilçesinde bulunan yoğun Suriyeli misafir öğrenci potansiyeline sahip ortaokul ve imam hatip ortaokullarındaki Türkçe öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmaya 4 ortaokul ve 6 imam hatip ortaokulu olmak üzere toplam 10 farklı okulun öğretmenleri katılmıştır. Bu okullarda görev yapan Türkçe öğretmenleri 13'ü kadın ve 10'u erkek olmak üzere toplam 23 öğretmenden oluşmaktadır.

2.2 Araştırma Yöntemi

Suriyeli öğrencilerin Türkçe derslerine giren öğretmenlerin öğrencilere kelime öğretimini nasıl yaptıklarını tespit etmeyi amaçlayan bu araştırma tarama modeli ile desenlenmiştir. Tarama modellerinde araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2015). Araştırmanın amaçlarına uygun olarak bu çalışmada, genel tarama modellerinden tekil tarama modeli kullanılmıştır.

2.3 Veri Toplama Yöntemi

Çalışmanın verileri, Suriyeli ortaokul öğrencilerine Türkçe öğreten öğretmenlerin derste kelime öğretimlerini ne şekilde yaptıklarını ortaya çıkarmak amacıyla Google Formlar aracılığıyla oluşturulmuş elektronik anket aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırmacılar tarafından geliştirilmiş anket iki ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcılara ait demografik bilgiler yer alırken ikinci

bölümde araştırmanın problemlerine yönelik toplam 13 madde yer almaktadır. Anket katılımcılara akıllı telefonlar aracılığıyla yönlendirilmiş ve toplanan veriler problem cümlelerine göre incelenip yorumlanmıştır.

2.4 Verilerin Analizi

Toplanan veriler sonucu elde edilen bilgiler SPSS paket programı yardımı ile çözümlenmiştir. Çözümlemede betimsel istatistiklerin yanında yüzde ve frekans değerleri kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Çalışmanın bu kısmında katılımcıların sosyo-demografik bilgilerine ve alt problemlere yer verilmiştir. Analiz edilen veriler bu kapsamda tablolaştırılmış ve yorumlanmıştır.

3.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sosyo-Demografik Durumları

Araştırmaya katılan toplam 23 Türkçe öğretmeni katılımcıdan %43,5'inin erkek; %56,5'inin de kadın olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların yaş çoğunluğunu %52,2 ile 20-30 yaş aralığı oluştururken %43,5 oranıyla 31-40 yaş grubu, %4,3 oranıyla da 41-50 yaş grubunun oluşturduğu görülmüştür. 50 üzeri yaş grubunda hiçbir katılımcı tespit edilmemiştir. Türkçe öğretmenlerinin büyük çoğunluğu (%78,3) lisans mezunudur. Yüksek lisans mezunu öğretmen oranı %17,4 iken diğer %4,3'lük kısmı da yüksek lisans öğrencisi öğretmenler kapsamaktadır. Yapılan incelemede doktora veya doktora öğrencisi öğretmene rastlanmamıştır. Araştırma grubunun öğretmenlik deneyim yılları oranı sırasıyla; %47,8 (6-10 yıl), %30,4 (1-5 yıl), %21,7 (11-15 yıl) olarak saptanırken Suriyeli öğrencilere öğretmenlik deneyimlerinin oranları; %56,5 (0-2 yıl), %39,1 (3-5 yıl), %4,3 (5+ yıl) olarak tespit edilmiştir. İlgili verilere ait tablolar aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyetleri

Cinsiyet	Frekans (f)	Yüzde (%)
Erkek	10	43,5
Kadın	13	56,5
Toplam	23	100

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Yaşları

Yaş	Frekans (f)	Yüzde (%)
20-30 yaş	12	52,2
31-40 yaş	10	43,5
41-50 yaş	1	4,3
50+ yaş	0	0
Toplam	23	100

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Öğretmenlik Deneyimleri

Türkçe Öğretmenliğinde Deneyim	Frekans (f)	Yüzde (%)
1-5 yıl	7	30,4
6-10 yıl	11	47,8
11-15 yıl	5	21,7
15-20 yıl	0	0
21+ yıl	0	0
Toplam	23	100

Tablo 4 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilere Türkçe Öğretme Deneyimleri

Suriyeli Öğrencilere Türkçe Öğretme Deneyimi	Frekans (f)	Yüzde (%)
0-2 yıl	13	56,5
3-5 yıl	9	39,1
5+ yıl	1	4,3
Toplam	23	100

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mezuniyet Bilgileri

Mezuniyet Bilgisi	Frekans (f)	Yüzde (%)
Lisans	18	78,3
Yüksek Lisans	4	17,4
Yüksek Lisans Öğrencisi	1	4,3
Doktora	0	0
Doktora Öğrencisi	0	0
Toplam	23	100

3.2. Öğretmenlerin Derslerinde Kullandıkları Kelime Öğretimi Yöntemlerine Yönelik Bulgular

Bu başlık altında araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin derslerinde kelime öğretimi yöntemlerini kullanıp kullanmadıkları, kullanıyorlarsa nasıl kullandıkları tablolarla desteklenerek tespit edilip yorumlanmıştır.

Tablo 6. Ders içerisinde kelime öğretimi için ayrı zaman ayırma ile ilgili bulgular

Ders içinde kelime öğretimi için ayrı zaman ayırıyor musunuz?	Frekans (f)	Yüzde (%)
Evet	8	34,8
Hayır	15	65,2
Toplam	23	100

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretilmesinde önemli bir paya sahip olan kelime öğretimi için ders içerisinde ayrı bir zaman ayrılmalıdır. Böylece iletişimi sağlayan cümleleri oluşturan kelimeleri kullanmak öğrenen için kolaylaşacak ve ifade biçimi etkili olacaktır. Yukarıdaki tabloya bakıldığında öğretmenlerin %65,2'sinin derste kelime öğretimi için herhangi bir zaman ayırmadığı saptanırken sadece %34,8'inin kelime öğretimi için zaman ayırdığı tespit edilmiştir. Elde edilen veriden hareketle sınıf içinde kelime öğretimi ortamının oluşmadığı ve bu durumun öğrenci için dezavantaj olduğu söylenebilir.

Tablo 7. Her dersin başında bir önceki derste öğretilen kelimelerin tekrar edilmesi ile ilgili bulgular

Her dersin başında bir önceki derste öğretilen kelimeleri tekrar ediyor musunuz?	Frekans (f)	Yüzde (%)
Evet	11	47,8
Hayır	12	52,2
Toplam	23	100

Tablo 7 göz önüne alındığında ise Tablo 6'yı destekleyen veriler görülmektedir. Sınıf içerisinde kelime öğretimi için ayrı bir zaman ayrılmadığı gibi yoğunluğu oluşturan %52,2'nin de her dersin başında bir önceki derse ait kelimeleri tekrar etmedikleri görülmektedir. Kelime öğretimlerinde tekrarların payı unutulmamalıdır. Tekrar edilmeyen, kullanılmayan sözcükler kısa süreli bellekte bir süre durduktan sonra uzun süreli belleğe geçmeden kaybolurlar.

Tablo 8. Türkçe öğretirken kelime öğretmeye yönelik metin seçilmesi ile ilgili bulgular

Türkçe öğretirken kelime öğretmeye yönelik metin seçiyor musunuz?	Frekans (f)	Yüzde (%)
Evet	15	65,2
Hayır	8	34,8
Toplam	23	100

Katılımcıların %65,2'si derslerinde Türkçe öğretirken kullandıkları metinlerin kelime öğretmeye yönelik olduğunu ileri sürerken %34,8'i kelime öğretmeye yönelik metin seçmediklerini ifade etmiştir. Ders içerisinde kullanılan metinlerin yoğunlukla aynı kelimeleri tekrar edip etmemesine, seçilen

kelimelerin öğrencinin seviyesine uygun olup olmamasına ve yaşamında ihtiyacı olan yakından uzağa ilkesine göre seçilmesine dikkat edilmelidir.

Tablo 9. Metin içinde geçen bilinmeyen kelimelerin anında açıklanması ile ilgili bulgular

Metin içinde geçen bilinmeyen kelimeleri anında açıklıyor musunuz?	Frekans (f)	Yüzde (%)
Evet	21	91,3
Hayır	2	8,7
Toplam	23	100

Tablo 9 incelendiğinde metin içerisinde geçen bilinmeyen kelimeleri %91,3'lük oranın anında açıkladığı %8,7'lik oranın ise anında açıklamadığı saptanmıştır. Ders içerisinde hemen geri dönüt vermek ve kelimeyi açıklamak öğrencinin metne hakim olmasını sağlayacağı gibi derse olan ilgisini de artıracaktır.

Tablo 10. Ders içinde öğretilen kelimelerin ders sonunda tekrar edilmesi ile ilgili bulgular

Ders içinde öğrettiğiniz kelimeleri ders sonunda tekrar ediyor musunuz?	Frekans (f)	Yüzde (%)
Evet	15	65,2
Hayır	8	34,8
Toplam	23	100

Katılımcıların derslerinde öğrettikleri kelimeleri ders sonunda tekrar etme oranı %65,2 tekrar etmeme oranı ise %34,8'dir. Ders içerisinde öğrenilen kelimelerin ders bitmeden önce yapılan tekrarları öğrenci için faydalı olacaktır.

Tablo 11. Öğretilen kelimelerle ilgili ödev verme durumu ile ilgili bulgular

Öğrettiğiniz kelimelerle ilgili ödev veriyor musunuz?	Frekans (f)	Yüzde (%)
Evet	17	73,9
Hayır	6	26,1
Toplam	23	100

Tablo 11 incelendiğinde öğretmenlerin öğrettikleri kelimelerle ilgili öğrencilere ödev verme oranı %73,9 iken ödev vermeme oranı %26,1 olarak tespit edilmiştir. Bu noktada öğrencilere verilen ödevler hem öğrencinin gün içinde yeni öğrendiği kelimeyi tekrar etmesine hem de hafızasında tutmasına yardımcı olacaktır.

Tablo 122. Tematik kelime öğretimine ilişkin bulgular

Derslerinizde kelimeleri tematik olarak öğretiyor musunuz? (örneğin; "hastane" kelimesini açıklarken "doktor, hemşire, hasta, ambulans, ilaç vb." kelimeleri de öğretiyor musunuz?)	Frekans (f)	Yüzde (%)
Evet	18	78,3
Hayır	5	21,7
Toplam	23	100

Katılımcıların %78,3'ü kelimeleri bir tema etrafında öğretirken %21,7'si farklı yöntemlerle kelime öğretmektedir. Demirel'in (2013) yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin farklı kelime gruplarıyla kelime öğretimi konulu çalışması incelendiğinde öğrencilerin bir konu etrafında dönen kelimeleri daha kolay hatırlayabildiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda hazırlanan ders materyallerinde tematik kelime öğretiminin kullanılması kelime öğretimini kolaylaştıracaktır.

Tablo 133. Kelime öğretiminde oyunlara başvurma ile ilgili bulgular

Kelime öğretirken çeşitli oyunlara başvuruyor musunuz?	Frekans (f)	Yüzde (%)
Evet	16	69,6
Hayır	7	30,4
Toplam	23	100

Türkçe öğretmenlerinin %69,6'sının kelime öğretirken oyunları kullandığı %30,4'ünün ise oyunları kullanmadığı tespit edilmiştir. Kelime öğretiminde kullanılan oyunlar hem öğretmen hem de öğrenci için faydalıdır. Şöyle ki, öğrenci bir kelimeyi uzun sürede öğrenecekken oyunlar sayesinde farkında olmadan hedef kelimeyi öğrenir ve öğrendiği kelimeyi belleğinden oyunu hatırlayarak çağırabilir. Böylece öğretmen amacına ulaşmış olmakla kalmaz birden fazla kelimeyi aynı gün içinde öğretebilir. Bu noktada Kara (2010), çalışmasında yabancı dil olarak Türkçenin öğretilmesinde kullanılan oyunların öğrencilerin kelime hazinesini geliştirdiğini tespit etmiştir.

Tablo 144. Kelime öğretiminde bulmacadan yararlanma ile ilgili bulgular

Kelime öğretirken bulmacadan yararlanıyor musunuz?	Frekans (f)	Yüzde (%)
Evet	10	43,5
Hayır	13	56,5
Toplam	23	100

Tablo 14 incelendiğinde öğretmenlerin %56,5'i kelime öğretiminde bulmacadan yararlanmazken %43,5'inin bulmacalardan yararlandığı saptanmıştır. Türkçe öğretirken çeşitli bulmacalardan

yararlanmak öğrencilerin öğretilmek istenen kelimeler üzerinde yoğunlaşmasını, öğrenilen kelimeleri eğlencere tekrar etmesine olanak tanmaktadır (Gürdal, Arslan, 2011).

Tablo 155. Kelime öğretiminde şarkılardan yararlanma ile ilgili bulgular

Kelime öğretirken şarkılardan yararlanıyor musunuz?	Frekans (f)	Yüzde (%)
Evet	13	56,5
Hayır	10	43,5
Toplam	23	100

Katılımcıların %56,5'inin derslerinde kelime öğretirken Türkçe şarkılara yer verdiği %43,5'inin ise kelime öğretirken Türkçe şarkıları kullanmadıkları tespit edilmiştir. Dil öğretiminde şarkıları kullanmak öğrencilerin hedef dile ait kelimeleri öğrenmesinin yanı sıra evrensel olan müziğin özelliğiyle öğrencide olumlu duygular uyanmasını sağlayacaktır. Akarsu (2018) araştırmasında ortaokulda öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenme süreçlerinde şarkıları kullanmıştır. Çalışmasının sonucunda öğrencilerin yeni kelimeler öğrenmelerinin yanında Türkçeyi daha çok sevdiklerini, kelimeleri düzgün telaffuz ettikleri ve konuşurken rahat olduklarını tespit etmiştir.

Tablo 166. Kelime öğretiminde güdüleyici ödüller kullanımıyla ilgili bulgular

Sınıf içinde kelime öğretimini güdüleyici ödüller koyuyor musunuz?	Frekans (f)	Yüzde (%)
Evet	11	47,8
Hayır	12	52,2
Toplam	23	100

Öğretmenlerin %47,8'inin kelime öğretiminde sınıf içi güdüleyici ödüller koyarken %52,2'sinin ödül koymadığı saptanmıştır. Öğrencilere verilen ufak ödüller sınıf içi rekabeti artırıcı ve öğrenmeyi hevesli hale getirci unsurlardır.

Tablo 177. Kelime öğretiminde teknolojiden yararlanma ile ilgili bulgular

Kelime öğretiminde teknolojiden yararlanıyor musunuz?	Frekans (f)	Yüzde (%)
Evet	15	65,2
Hayır	8	34,8
Toplam	23	100

Sadece kara tahtayı kullanarak yapılan öğretimler artık yerini akıllı tahtalara, sanal ortamlara bırakmıştır. Öğretimde teknolojiden yararlanmak hem sınıf ortamını hareketli tutmak hem de kalıcı öğrenmeyi eğlenceli hale getirmek için bir fırsattır. Araştırmanın verilerine bakıldığında öğretmenlerin

%65,2'sinin kelime öğretirken teknolojiden yararlandığı %34,8'inin ise teknolojinin araçlarından yararlanmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 188. Kelime öğretiminde teknolojiden yararlanan öğretmenlerin hangi teknolojik gereçlerden yararlandığına dair bulgular

Bir önceki soruya cevabınız "Evet" ise yararlandığınız teknoloji kaynaklarınızı işaretleyiniz.	Frekans (f)	Yüzde (%)
Akıllı telefon uygulamaları	4	26,7
Bilgisayar	1	6,7
Akıllı tahta	9	60
Sanal sınıflar	0	0
Bilgisayar sunumu (powerpoint... vb.)	1	6,7
Toplam	15	100

Günümüzde eğitim alanında teknolojiden yararlanmak için çeşitli araçlara başvurulabilmektedir. Bunlardan bazıları; akıllı telefon uygulamaları, bilgisayar, akıllı tahta, sanal sınıflar, bilgisayar sunumları vs. Katılımcıların çoğunluğu (%60) akıllı tahtaları kullanırken, % 26,7'si akıllı telefon uygulamalarını,%6,7'si bilgisayarı ve yine %6,7'si bilgisayar sunumlarını kullanmaktadır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bireyin kendini ifade edebilmesinin temelinde duygu ve düşüncelerini dile getirdiği cümlelerin yapıtaşlarını kelimeler oluşturmaktadır. Yabancı bir dili öğrenmeye çalışan bireyler bildikleri kelimeler kadar bir diğer ifadeyle sahip oldukları söz varlıkları kadar iletişim kurabilirler. Doğru ve etkili iletişimin yolu doğru kelimeyi doğru cümlede kullanmaktan geçmektedir. Eksik temelli söz varlığı, kişisel olarak bireyi yanlış ifadelerle ve istemsiz sonuçlara maruz bırakabilir. Bu durum da kişinin özgüvenini ve dile karşı olan tutumunu etkiler. Bu bağlamda yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de kelime öğretiminin yeri ve önemi dikkat çeken bir husustur.

Suriyeli öğrencilere ikinci dil olarak öğrendikleri Türkçede kelime öğretimini inceleyen bu çalışmanın elde edilen bulgularına göre,katılımcıların2/4'den fazlasının ders içinde kelime öğretimi için ayrı bir zaman ayırmadığı; 2/4'den fazlasının her dersin başında bir önceki derste öğretilen kelimeleri tekrar etmediği;2/4'den fazlasının kelime öğretilirken bulmacadan yararlanmadığı ve 2/4'den fazlasının sınıf içinde kelime öğretimini güdüleyici ödüller koymadığı sonucuna varılmıştır. Sonuçlara bakılmaya devam edildiğinde katılımcıların 2/4'den fazlasının Türkçe öğretirken kelime öğretmeye yönelik metin seçtiği; 3/4'ten fazlasının metin içinde geçen bilinmeyen kelimeleri anında açıkladığı; 2/4'den fazlasının ders içinde öğretilen kelimeler ders sonunda tekrar ettiği; 2/4'den fazlasının öğretilen kelimelerle ilgili ödev verdiği; 3/4'ten fazlasının derslerde kelimeleri tematik olarak öğrettiği;2/4'den fazlasının kelime öğretilirken çeşitli oyunlara başvurduğu; 2/4'den fazlasının kelime öğretirken şarkılardan yararlandığı ve 2/4'den fazlasının kelime öğretiminde teknolojiden yararlandığı tespit edilmiştir. Yararlanılan teknoloji araçlarından en çok akıllı tahtanın kullanıldığı saptanmıştır. Günümüzde her okulda bulunan akıllı tahtanın öğretimi kolaylaştırmada imkan sağladığı bir gerçektir.

Elde edilen sonuçlara göre çalışmaya istinaden öğretmenler tarafından; ders içerisinde Türkçe kelime öğretimi için ayrı bir zaman ayrılabilir, her dersin başında bir önceki derste öğretilen kelimeler tekrar edilebilir, öğrencilerin hedef kelimeyi öğrenmeleri amacıyla bulmacalar hazırlanarak ders hareketlendirilebilir. Aynı zamanda sınıf içerisinde kelime yarışmaları düzenlenebilir ve kazanan öğrencilere ufak güdüleyici ödüller verilerek diğer öğrencilerin de güdülenmesi sağlanabilir ve çeşitli kelime oyunları ile hedef dile ait kelimeler eğlenceli bir şekilde öğretilebilir.

Teknolojinin günlük hayatın her alanına girdiği göz önünde bulundurulduğunda dil öğretiminde teknolojinin çeşitli imkânlarından yararlanılması gerektiği unutulmamalıdır. Günümüzde neredeyse her okulda bulunan akıllı tahtalar teknolojinin güzel bir örneği olsa da dil öğretimi akıllı tahtalarla sınırlandırılmamalıdır. İnternet ortamında oluşturulacak sanal sınıflar, sınıf içinde her öğrencinin katılımı ile gerçekleştirilebilecek teknolojik oyunlar, bilgisayar ile akıllı telefonların öğretime katılması ile daha interaktif öğrenmeler sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Akarsu, S. (2018). Ortaokulda Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere Şarkılarla Türkçe Dil Öğretimi Üzerine Bir İnceleme. *Sosyal Bilimler Dergisi/The Journal of Social Science*, 5/24, 138-146.
- Benhür, M. H. (2002). *Türkçenin Yabancılara Öğretiminde Tartışılmayan Ana Kavramlar*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Boylu, E. ve Çal, P. (2018). Suriyeli Mültecilerin Türkçe Kursuna Başlamadan Önceki Söz Varlığı Durumları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(1), 68-94.
- Boylu, E. ve Işık, Ö. F. (2017). Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Türkçeye Yönelik Algılarının Metaforlar Aracılığı İle Belirlenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(3), 450-471.
- Büyükkiz, K. K. ve Hasırcı, S. (2013). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Sözcük Öğretimi Üzerine Bir Değerlendirme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10/21, 145-155.
- Coşkun, İ. & Emin, M.N. (2018). *Türkiye'de Göçmenlerin Eğitimi: Mevcut Durum ve Çözüm Önerileri (Politika Notu No. 2018/03)*. İstanbul: İLKE İlim Kültür Eğitim Derneği.
- Demirel, M. V. (2013). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlere Kelime Öğretiminde Farklı Kelime Gruplarının Kullanımının Etkisi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2/4, 286-299.
- Demirel, Ö. (2004). *Yabancı Dil Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Eker, S. (2011). *Çağdaş Türk Dili (7. Baskı)*. İstanbul: Grafiker Yayınları.
- Emin, M. N. (2016/02). Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Temel Eğitim Politikaları. *Analiz Yayınları* 9/28, 9-10
- Göçen, G. ve Okur, A. (2018). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi: Ne Kadar Öğreteceğiz? *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7/3, 2180-2203.
- Gündoğdu, A.E. (2012). Türkiye, İlköğretim Altıncı Sınıf Türkçe Dersi Sözcük Öğretimi Etkinliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, s.201-207
- Gürdal, A. ve Arslan, M. (2011). Oyun ve Bulmaca Etkinlikleriyle Yabancılara Türkçe Kelime Öğretim Yöntemi. *1st International Conference on Foreign Language Teaching and Applied Linguistics*, Sarajevo.

Kara, M. (2010). Oyunlarla Yabancılara Türkçe Öğretimi. *TÜBAR-XXVII*.

Karatay, H. (2004). *İlköğretim İkinci Kademedeki Türkçe Ders Kitaplarının Ortak Kelime Kazandırma Yönünden Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

TDK (2019). Güncel Türkçe Sözlük. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5cadc145c98828.32591897 (10.04.2019)

UNHCR (2019). Syria Regional Refugee Response. <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria/location/113> (10.04.2019)

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.